

Marafkó László

A márciusifjú

A vén laptop makacs memóriája néha rég elveszettnek hitt kéziratokat vet „partra". Már a halála után Utassy József emlékének szánt könyvhöz kért tőlem emlékezést régi ismerős. Noha nem tartoztam a költő szorosabban vett barátai közé, úgy véltem, talán érdekes emlékszemcsékkel egészíthetem ki a freskót, annál is inkább, mert egy másik, hasonló munkához egy általam szerkesztett Magyar Nemzet-oldal megőrzött korrektúrapéldányát tudtam prezentálni, amelyből 1987-ben (!) bizony kivetette a lap aznapi ügyeletes szerkesztője Utassy Ragadozó föld című versét. Megírtam tehát az egyetemi időkre emlékező opust, s aztán meg is feledkeztem róla. Jóval később véletlenül került a kezembe a kész gyűjtemény – ám az írásom nélkül. A „közvetítőnél" rákérdeztem az okára, de eléggé mismásoló magyarázatot kaptam. Most véletlenül előbukkant a laptopomból, s újraolvasva, mint valamikor rutinos szerkesztő gyanítom a kéziratkihagyás okát: azt a Zúg márciust – mára is érvényesen – talán nem kellett volna emlegetni a végén. A kötet összeállítói, más korszakban is, némileg begörcsölhettek. Mert hogyan is szól akár csak néhány sora? „Én szemfedőlapod lerántom: / kelj föl és járj, Petőfi Sándor! /… / Szedd össze csontjaid, barátom: / lopnak a bőség kosarából, …"

Álljon itt hát az „elvetélt" kézirat!

Dehogy füllentenék magamnak – különösen utólag – barátságot. Jó az az ugratós, egyetemi társi viszony is, amely találkozásainkkor rögtön kibukott belőle efféle évődő mondattal: „Marafkó – ez a mély hangrendű, a magas hangrendű: Merefkő".

Utassy Joe (mert akkoriban a hozzá közelibbek Dzsónak szólították) három évvel volt idősebb nálam, s így hamarabb is kezdte meg egyébként megkésett tanulmányait a pesti bölcsészkaron. Aztán az én 1962-ben induló évfolyamom közelébe „ereszkedett" … (Későbbi feleségével, Erzsébettel egyébként évfolyamtársak voltunk.)

A megismerkedés Joe-val (nem áll rá a szövegszerkesztőm a fonetikus Dzsóra) egyoldalúra sikeredett: én hallgattam a szavait, ő engem

valószínűleg nem is észlelt. A bölcsészkari menzán ebédre várakozók csigalépcsőn, korlátok közt araszoló sorában történt. Ma teljességgel más intézmény honol a Szabadsajtó utcai diák-tömegétkeztető helyén. Arra figyeltem fel, hogy az előttem álló, felsőbb éves társaságban egy különleges vonású, cserzett arcú fiú a visszatéréséről, meg az ózdi vasgyárban szerzett tapasztalatairól beszél. Merthogy bölcsész tanulmányait megszakítva elment dolgozni, s most visszajött folytatni az egyetemet. (Akkor nem tudhattam, hogy ez a kitérő, s éppen abba a gyárba mintegy apai életutat kipróbáló, megismétlő tett…)

Fülelésemet az is élénkíthette, hogy magam egy teherautókat javító szerelőcsarnokból érkeztem a bölcsészkarra, s bár gépipari technikusi végzettséggel, ám legalábbis egy ideig szerelő maradtam volna, ha nem vesznek fel az egyetemre. Győr „érdes részein" felnőtt ifjú emberként nekem komoly erkölcsi dilemmákat állított fel a döntés: a családtörténetben az emlékezés által bejárható ideig visszatekintve, azaz elsőként humán értelmiséginek nekiszánva magamat, lelkifurdalást, szinte hűtlenséget éreztem. Akkor lírikusnak készültem magam is, s a még antológiasorozat Életünk 1965-ben közölte *A szerelőkről és a költészetről* című (1963–1964-ben születhetett) versemet. „Mert gyámolításra vár a költészet is, / mely magában tenyészik, / mint elhagyott vágányokon a fű" – írtam, s ajánlása ez volt: *Régi munkatársaimnak*. Szóval ott, a menzán figyelve az is furdalt: vajon más, nemrég kétkezi ember miként éli meg az egykori piarista gimnázium patinás falai közti egyetemista létet…

Későbbi kapcsolatunkat is inkább a véletlenszerű és futó találkozások jellemezték. Azért még egy – az emlékezés szélein már fakuló – kép az egyetemi évekből. A Koczkás Sándor vezette bölcsészkari alkotókörben – mint mindig – tehetséges írójelöltek és jószándékú próbálkozók egyaránt megfordultak. Egy alkalommal – pár évtized múltán jó nevű kritikussá lett – társunk elmondta, hogy Joe valamely kijelentése bizony megremegtetett tekintélyes egyetemi hivatalosságokat. Joe nem volt jelen e közléskor, de szókimondását ismerve az ilyen megnyilvánulás egyáltalán nem lehetett tőle meglepő. Jómagam – naiv módon – valami olyasmit mondtam, hogy nem lehetne-e úgymond a körben „istápolni" társunkat. Óvni is, felkarolni is. Buzgó jószándékom – nem csodálom – semmilyen visszhangra nem talált. Rá nézve (ki amúgy márciusban született) hatástalan és – valószínűleg – mulatságos lett volna.

A vakmerő *Zúg március* később így is, úgy is zúgott volna. Zúg ma is.